

Αφανείς Μοναχοί Μακεδονομάχοι της Αγιώνυμης Πολιτείας του Άθω

[Ορθοδοξία και Ορθοπραξία](#) / [Άγιοι - Πατέρες - Γέροντες](#) / [Άγιον Όρος](#) / [Θαύματα και θαυμαστά γεγονότα](#) / [Θεολογία και Ζωή](#) / [Ορθόδοξη πίστη](#) / [Πεμπτουσία· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες](#) / [Συναξαριακές Μορφές](#)

Αγορευτική Φωτοθήκη

Του Δρ. Βασιλείου Ν. Πάππα*

Είναι αλήθεια ότι απαιτήθηκε πολύς χρόνος, για να ερευνησω τις Βιβλιοθήκες και τα αρχεία της χώρας, προκειμένου να εντοπίσω το αναγκαίο πρωτογενές υλικό και τη συναφή βιβλιογραφία και να απαντήσω έτσι στο ερώτημα, εάν, πράγματι, καταγράφηκαν και μέχρι ποιόν βαθμό τα ιστορικά γεγονότα που διαδραματίστηκαν στο Άγιο Όρος από τις αρχές του 19ου αιώνα μέχρι την απελευθέρωσή του από το Ελληνικό Πολεμικό Ναυτικό, στις 2 Νοεμβρίου του 1912. Κατά την έρευνα διαπιστώθηκε ότι, πολλά ιστορικά γεγονότα που επηρέασαν τη μοναστική ζωή στο Άγιο Όρος δεν διερευνήθηκαν εκτενώς, με εξαίρεση, τη μεγαλειώδη εθνική στιγμή της υψώσεως της ελληνικής σημαίας στην Ι. Μ. Εσφιγμένου, που σήμανε και την έναρξη της Ελληνικής Επανάστασης του 1821 στη Χαλκιδική και στο Άγιο Όρος.

Η περιορισμένη πρόσβαση των ερευνητών στα μοναστηριακά αρχεία δυσχέρανε την ιστορική αποτίμηση της επίδρασης που είχαν ο Μακεδονικός Αγώνας και οι Βαλκανικοί Πόλεμοι στην Αθωνική Πολιτεία, γεγονότα που συνετέλεσαν στην απελευθέρωση της Μακεδονίας. Η ιστορική σημασία αυτής της αποτίμησης είναι σημαντική.

Καθώς η συμβολή των Μοναχών του Αγίου Όρους στους προαναφερόμενους πολέμους υπήρξε πολυτιμότερη, μια και πολλοί μοναχοί συμμετείχαν σ' αυτούς τους αγώνες, ενώ άλλοι προσέφεραν ανεκτίμητες υπηρεσίες στο Έθνος, με

ποικιλώτροπες δράσεις. Η συμβολή όλων αυτών έχει μελετηθεί κατά την ταπεινή μου άποψη ελάχιστα.

Στην κάλυψη αυτού του κενού φιλοδοξεί να συμβάλει η παρούσα σύντομη μελέτη μου.

Αναπόσπαστο τμήμα

Οι μοναχοί του Αγίου Όρους λοιπόν, ευρισκόμενοι ανέκαθεν στον πυρήνα του Ελληνικού κόσμου ως αναπόσπαστο τμήμα του, ήταν αδύνατον να σταθούν αμέτοχοι στις μεγάλες επιδιώξεις του υπόδουλου ελληνισμού για την ελευθερία και την ανεξαρτησία του Γένους.

Κάθε εθνικοαπελευθερωτική κίνηση των Ελλήνων συνέπαιρνε τις ψυχές τους. Και η συμμετοχή των Αγιορειτών στις εξεγέρσεις αυτές «πληρωνόταν» συχνά με βαρύ τίμημα. Με δυο λόγια, οι μοναχοί του Αγίου Όρους διαφύλαξαν με όλες τους τις δυνάμεις, ψυχή τε και σώματι, το θρησκευτικό φρόνημα του ορθόδοξου κόσμου. Ενώ παράλληλα διέσωσαν από εθνικές καταστροφές, καλλιτεχνικούς θησαυρούς ανυπολόγιστης πνευματικής αξίας.

Η προσφορά στο 1821

Αν και αυτό το άρθρο επικεντρώνεται στην περίοδο του Μακεδονικού Αγώνα και των Βαλκανικών Πολέμων, οφείλουμε, ως φόρος τιμής, να πάμε πιο παλιά, και να μνημονεύσουμε την προσφορά των Αγιορειτών κατά την Επανάσταση του '21 στο Άγιο Όρος, και τη συνεργασία του ηγουμένου της Μονής Εσφιγμένου Ευθύμιου και του Χαρτοφύλακα Νικηφόρου Ιβηρίτη με τον αρχιστράτηγο Εμμ. Παπά.

Στη συνέχεια δε, η επανάσταση που γρήγορα απλώθηκε στην ευρύτερη περιοχή (Πολύγυρος - 17 Μαΐου 1821), ενώ έληξε, άδοξα, λίγο αργότερα, με το ολοκαύτωμα της Κασσάνδρας. Όμως, επισημαίνουμε τη συμβολή των επί 8 μηνών αγώνων της εξέγερσης, μια και ανέκοψε την προέλαση των τουρκικών στρατευμάτων προς τη νότια Ελλάδα και παρείχε ικανό και πολύτιμο χρόνο στους εκεί Έλληνες να οργανώσουν καλύτερα τον αγώνα τους, εδραιώνοντας την Επανάσταση.

Αργότερα, στις 13 Απριλίου 1830, οι Τούρκοι φεύγουν από το Άγιον Όρος. Οι πολεμικές συγκρούσεις σταμάτησαν για 23 χρόνια στην περιοχή, μέχρι που τον Μάρτιο του 1854 στις τάξεις του στρατηγού Τσάμη Καρατάσου, που ηγείτο επαναστατικού κινήματος με σκοπό την απελευθέρωση της Μακεδονίας, συντάχθηκαν 200 μοναχοί, (Αγιοπαυλίτες, Γρηγοριάτες, Εσφιγμενίτες, Ιβηρίτες κ.ά.), αλλά και σεργάρηδες και σεϊμένιδες του Αγίου Όρους.

Στη μάχη που διεξήχθη στην περιοχή «Κουμίτσα» Ιερισσού, τα πυρομαχικά των Ελλήνων εσώθησαν, με αποτέλεσμα ο στρατός του Καρατάσου να ηττηθεί ολοσχερώς. Και με τα γεγονότα αυτά κλείνει και ο κύκλος όσων συνέβησαν πριν

τον Μακεδονικό Αγώνα.

Τα βουλγαρικά σχέδια

Εν τω μεταξύ, από το 1894 και μετά, οι Βούλγαροι επεδίωκαν με κάθε τρόπο να εξαναγκάσουν τις πατριαρχικές Κοινότητες να προσχωρήσουν στην Εξαρχία, χρησιμοποιώντας μάλιστα έντονη προπαγάνδα: ίδρυση σχολείων και εκκλησιών στα χωριά της Μακεδονίας, διορισμοί εξαρχικών δασκάλων και ιερέων, διάδοση της βουλγαρικής γλώσσας και όλα αυτά με την αρωγή άφθονου χρήματος.

Με εντολή των οργάνων της Βουλγαρίας, δηλ. των Μακεδονικών Κομιτάτων, ιδρύθηκαν ένοπλα Σώματα, οι Κομιτατζήδες, που προσπάθησαν με εκφοβισμούς, βιαιοπραγίες και φόνους να τρομοκρατήσουν τον ελληνικό πληθυσμό. Τον κίνδυνο του εκβουλγαρισμού των Ελλήνων της Μακεδονίας διείδε ο φωτισμένος Οικουμενικός Πατριάρχης Ιωακείμ Γ΄ και έστειλε στην περιοχή δυναμικούς ιεράρχες, τα ονόματα των οποίων είναι γνωστά τοις πάσι.

Το βάρος στην εκπαίδευση

Παράλληλα, η προσοχή του Γένους στρέφεται προς την εκπαίδευση. Στη Μακεδονία ιδρύονται σχολεία, στη δε Αθήνα διάφοροι επιφανείς Έλληνες και σύλλογοι βοηθούν τον Αγώνα.

Πιο σημαντικοί από τους εν λόγω συλλόγους ήταν ο «Παμμακεδονικός» σύλλογος του Αθανάσιου Αργυρού από τη Νιγρίτα και ο «Κεντρικός Μακεδονικός Σύλλογος» των αδελφών Θεοχάρη και Μαυρουδή Γερογιάννη από την Αρναία Χαλκιδικής, που ιδρύθηκε το 1903 στην Αθήνα, με σκοπό να συμβάλει στην ενίσχυση του διεξαγόμενου Αγώνα στη Μακεδονία, διαμορφώνοντας την κοινή γνώμη, στρατολογώντας παλικάρια από όλη την Ελλάδα προκειμένου να στελεχώσουν ένοπλα Σώματα, ενισχύοντας τον Καπετάν Γιαγλή και το ηρωικό Σώμα του και προβάλλοντας τις εθνικές θέσεις του Συλλόγου στη διεθνή πολιτική σκηνή.

Έγγραφα των Αρχείων Γερογιάννη βρίσκονται εις την κατοχή μου, προσφορά προ ετών από τον εγγονό του Γεώργιο Γερογιάννη-Πετιμεζά. Ενδεικτικά σημειώνω, ότι στα εν λόγω έγγραφα αναφέρονται μοναχοί του Αγίου Όρους ως εγγεγραμμένα μέλη του Κεντρικού Μακεδονικού Συλλόγου, γεγονός που πιστοποιείται και από τη σχετική αλληλογραφία μεταξύ των μοναχών και του Συλλόγου.

Αξίζει ακόμη να αναφερθεί η ύπαρξη του Συλλόγου η Επίκουρος των Μακεδόνων Επιτροπή, που εξέδιδε στη γαλλική το περιοδικό Bulletin d' Orient με σκοπό τη διαφώτιση της αλλοδαπής κοινής γνώμης για τα βουλγαρικά εγκλήματα που διαπράττονται στη Μακεδονία.

Σημαντικές υπηρεσίες

Το Ελληνικό Προξενείο στη Θεσσαλονίκη και η «Οργάνωση Θεσσαλονίκης», που συνέστησε ο λοχαγός Σουλιώτης (Νικολαΐδης), προσέφεραν σημαντικές υπηρεσίες

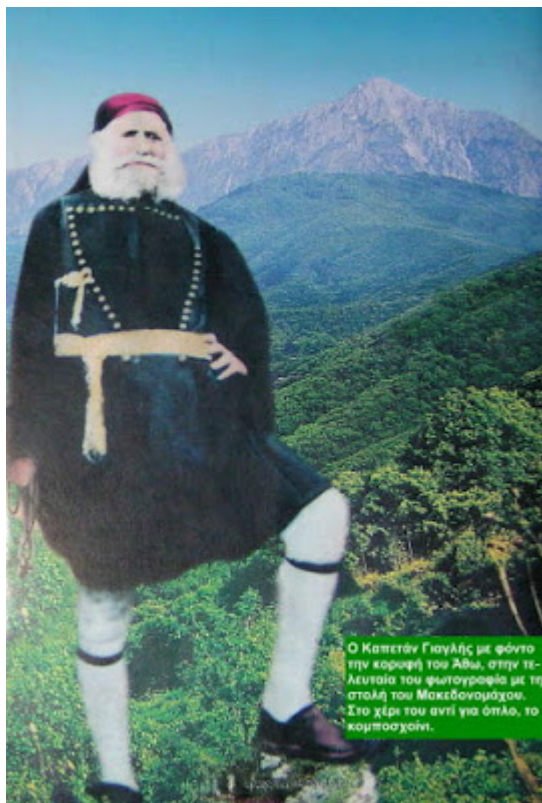
στον Αγώνα, σε συνεργασία με τα Σώματα των Δ. Κοσμόπουλου (Κουρμπέση), Β. Παπακώστα, Γ. Γαλανόπουλου και Ηρ. Πατίκα, αποτρέποντας πολλές φορές την κάθοδο των Βουλγάρων στο Άγιο Όρος, οι οποίοι, με το πρόσχημα της μετάβασής τους ως προσκυνητές και ως εργάτες, διείσδυαν στην Αγιώνυμη Πολιτεία.

Η αρχηγία του Αγώνα βρισκόταν στα χέρια του κορυφαίου ήρωα Παύλου Μελά, του Μίκη Ζέζα, και ο θάνατός του στα Κορέστια (13 Οκτ. 1904) συνετέλεσε στην επίσημη συμμετοχή του Ελληνικού Κράτους στη διεξαγωγή του Μακεδονικού Αγώνα. Πολλοί Έλληνες απ' όλα τα γεωγραφικά μέρη της χώρας, από την Κρήτη και το εξωτερικό, θέλησαν να συμβάλλουν στον Αγώνα.

Από την αθρόα αυτή συμμετοχή των Ελλήνων ήταν αδύνατον -και μάλιστα τώρα που ήταν ορατή η απειλή της βουλγαρικής εισβολής- να απουσιάζουν οι Αγιορείτες Μοναχοί, που συνεισέφεραν τα μέγιστα στους μέχρι τούδε Εθνικούς Αγώνες.

Άλλωστε, σύμφωνα με τα λόγια του Φωτάκου, υπασπιστή του Θ. Κολοκοτρώνη, «ο ελληνικός κλήρος ήτο προορισμένος άνωθεν διά να ευρεθεί τόσον φιλόπατρις και να σώσει ολόκληρον το έθνος...άμα η Βυζαντινή Αυτοκρατορία εχάθη... Άλλην παρηγορίαν, είμι μόνον την θρησκείαν...

Το ιερόν Ευαγγέλιον ρητώς διδάσκει, ότι ο μοναχός χρεωστεί να θυσιάσει την ζωήν του διά την σωτηρίαν ενός και μόνον ανθρώπου, πολλώ δε μάλλον διά την ύπαρξιν και σωτηρίαν ολοκλήρου του έθνους του». Αξίζουν επίσης αναφοράς τα λεγόμενα του πνευματικού Καθηγούμενου της Ι. Μ. Διονυσίου γέροντα Γαβριήλ «... Και ο Αγιορείτης Έλλην μοναχός, πάντα δύναται ν' απαρηγηθεί γονείς, αδελφούς κ.λπ., έχει όμως μεθ' εαυτού πάντοτε την φιλτάτην Πατρίδα Ελλάδα, την αθάνατον, το καύχημα της Οικουμένης».

Ελλιπής επισήμανση

Η εθνική προσφορά των Αγιορειτών μοναχών στον Μακεδονικό Αγώνα δεν επισημάνθηκε επαρκώς από την ιστορική έρευνα, μολονότι οι γραπτές πηγές διασώζουν αρκετές αφηγήσεις μοναχών που μαρτυρούν τη συνεργασία τους με οπλαρχηγούς και αγωνιστές.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί ο Ιερισσιώτης Μακεδονομάχος, οπλαρχηγός Α΄ τάξεως Καπετάν Γιώργης Γιαγλής, ο οποίος διετέλεσε για κάποιο χρονικό διάστημα αρχισερδάρης (αρχιφύλακας) του Αγίου Όρους, προκειμένου να διαφυλάξει τον τόπο από ληστρικές συμμορίες. Έγγραφα του Αγίου Όρους αναφέρουν:

«Οι κάτωθι υποφαινόμενοι Επιστάται, εκτελεσταί των αποφάσεων της Ιεράς Κοινότητος Αγίου Όρους πιστοποιούμεν δια του παρόντος ημών ιεροκοινοσφραγίστου και ενυπογράφου πιστοποιητικού Γράμματος ότι ο φέρων αυτό Γεώργιος Γιαγλής, οπλαρχηγός γενναίος διατελέσας από του 1903 έδρα παρά το Άγιον Όρος και από το 1904-1908 επροστάτεψε τον Ιερόν ημών Τόπον Εθνικότητα, απαλλάξας αυτόν από παντός βουλγαρικού μολύσματος».

Το μοναχολόγιο της Ι. Μ. Ιβήρων, όπου ο Γιαγλής εκάρη μοναχός, μας δίδει τα ακριβή στοιχεία του θανάτου του, τόσο του τόπου όπου ετάφη όσο και της χρονιάς (Δεκέμβριος του 1946).

Πιστοί στο Πατριαρχείο

Οι μοναχοί του Αγίου Όρους, τηρώντας πειθαρχία στο Οικουμενικό Πατριαρχείο, στήριξαν με όλες τους τις δυνάμεις τον Αγώνα της Μακεδονίας, πλην μιας μικρής ομάδος «Εξαρχικών».

Η βουλγαρική εξαρχία κατέβαλε προσπάθεια να φέρει με το μέρος της τις Μονές Χιλανδαρίου και Ζωγράφου, όπως επίσης και τη σκήτη Βογοδόριτσα. Ανεπίσημα, οι Εξαρχικοί μοναχοί, που κατά την προσκομιδή μνημόνευαν το όνομα του Βουλγάρου Εξάρχου της Κωνσταντινούπολης και όχι τον Οικουμενικό Πατριάρχη, ανάρτησαν στις αίθουσες των προαναφερόμενων μονών την εικόνα του Εξάρχου.

Η στάση δε των Εξαρχικών μοναχών προκάλεσε την έντονη πατριωτική αντίδραση των μοναχών που διαβιούσαν στις δυσπρόσιτες σκήτες και κελιά του Αγίου Όρους.

Η πιο χαρισματική μορφή Ιεράρχη κατά την περίοδο του Μακεδονικού Αγώνα ήταν ο προαναφερθείς Ιωακείμ Γ΄, ο οποίος ανήλθε στον Οικουμενικό θρόνο (ερχόμενος από Θεσσαλονίκη) τον Οκτώβριο του 1878.

Παρά ταύτα, μετά την παραίτησή του, λόγω της αντίθεσής του για τον περιορισμό προνομίων της Εκκλησίας που προωθούσε η Οθωμανική Κυβέρνηση, αυτοεξορίσθηκε (1884) στο Άγιον Όρος, στο Λαυριώτικο Κελί του Μυλοποτάμου. Απ' εκεί συνεργάσθηκε με Αγιορείτες Μακεδονομάχους μοναχούς, όπως τον Χρυσόστομο Λαυριώτη, τον Ιωακείμ Ιβηρίτη και τον προαναφερθέντα έμπιστό του Καπετάν Γιαγλή.

Εντός και εκτός του Ορους

Οι μοναχοί που διαβίωναν στα κελιά του Αγίου Όρους θα πρέπει να διακριθούν σε αυτούς των οποίων η δράση εντοπιζόταν εντός της Αγιορείτικης πολιτείας, και σε αυτούς που συναναστρέφονταν με τον «έξω κόσμο» (αγγελιοφόροι, νοσοκόμοι, προσφέροντες φιλοξενία κ.λπ.).

Ένα παράδειγμα της δράσης των μοναχών με τον έξω κόσμο αποτελούν οι θαλάσσιες μεταφορές πολεμοφοδίων και οπλισμού, που συντελούνταν από τις νήσους Σκιάθο, Σκόπελο, Αλόνησο, από τον Βόλο και την Χαλκίδα προς το Άγιον Όρος (Σκήτη Αγ. Άννης, Καυσοκαλύβια) και τα παράλια της Χαλκιδικής, με σκοπό να εφοδιαστούν τα ένοπλα Σώματα των Ελλήνων.

Μέσω συγκεκριμένων θαλάσσιων διαδρομών ο οπλισμός που μεταφέρονταν στο Άγιον Όρος διοχετεύονταν σε χωριά της Χαλκιδικής και της Μακεδονίας, στα οποία είχαν συγκροτηθεί Επιτροπές του Μακεδονικού Αγώνα (Συκιά, Όρμος Παναγιάς, Κασσάνδρα, Αγ. Νικόλαος, Ιερισσός, Ολυμπιάδα).

Στη συγκρότηση Επιτροπών συνέβαλε τα μέγιστα η έντονη δράση που ανέπτυξε ο

Μητροπολίτης Κασσανδρείας Ειρηναίος κατά την περίοδο του Μακεδονικού Αγώνα. Ο Μητροπολίτης Ειρηναίος είχε άριστη συνεργασία με μέλη Επιτροπών Μακεδονικής Άμυνας και με οπλίτες των ενόπλων Σωμάτων της Χαλκιδικής καθώς και με το Γενικό Προξενείο Θεσσαλονίκης.

Το Προξενείο Θεσσαλονίκης επίσης, μέσω του πράκτορα Δημ. Παναγιωταρά, διατηρούσε στενή συνεργασία με την Ι. Μητρόπολη Ιερισσού και Αγίου Όρους, βοηθούμενο από ομάδες Χαλκιδικιωτών και ιδιαίτερα από τον οπλαρχηγό Αθανάσιο Μινόπουλο από τη Βαρβάρα Χαλκιδικής.

Ο Αθανάσιος Μινόπουλος υπηρέτησε ως οπλαρχηγός του Μακεδονικού Αγώνα (1904-1908), διάστημα κατά το οποίο εργάστηκε ως Πράκτορας του Γενικού Προξενείου Θεσσαλονίκης, και έδρασε με το Σώμα του στη Χαλκιδική και στην περιοχή των Σερρών κατά τη διάρκεια των Βαλκανικών πολέμων, το 1912-1913.

Εξόντωσε την συμμορία του ληστή Τρομάρα, που λυμαινόταν την περιοχή Ζαγκλιβερίου και Πετροκεράσων (Ραβνά), καθώς και μια συμμορία εξαρχικών. Ο Μινόπουλος συνεργάστηκε με τους μοναχούς της Ι. Μ. Δοχειαρίου και συνέταξε κατάλογο αγωνισθέντων στον Μακεδονικό Αγώνα, που σήμερα βρίσκεται στα Αρχεία του ΓΕΣ/ΔΙΣ.

Ελληνες αξιωματικοί και άλλοι αξιωματούχοι με μοναχούς έξω από τη Μονή Βατοπαιδίου.

Δραστήρια κελιά

Ο Γέρων Μάξιμος Ιβηρίτης αναφέρει ενδεικτικά κάποια κελιά του Αγίου Όρους, των οποίων οι μοναχοί έδρασαν εθνικώς. Πρόκειται για το Διονυσιάτικο Κελί Αγ.

Ευσταθίου Καρυών - όπου εκεί έδρασε ο αρχηγός των Κελλιωτών μοναχός Γρηγόριος Σούλιος και ευρέθησαν κρύπτες όπλων και πολεμοφοδίων, προερχομένων από την Χαλκίδα, την Αλόνησο και την Σκόπελο και προοριζομένων για τις ένοπλες ομάδες. Καθώς και για τα Κελιά των Ι. Μονών Λαύρας, Καρακάλλου, Φιλοθέου, Βατοπεδίου, Παντοκράτορος και τη Σκήτη της Αγίας Άννης Κausοκαλυβίων.

Στον Αγώνα προσέφεραν πολλά και οι μοναχοί που διαβιούσαν στα Κελιά των Ι. Μονών Ιβήρων, Παντοκράτορος, Βατοπεδίου, Κουτλουμουσίου και Λαύρας. Σε μερικά μάλιστα εξ αυτών πραγματοποιούνταν έρανοι υπέρ του Αγώνος και υπέρ αυτού παρακρατείτο ακόμη και φόρος από τις σοδιές των λεπτοκαρύων.

Στο Ιβηρίτικο Κελί της Αναλήψεως του Σωτήρος με τον Γέροντα Μάξιμο Ιβηρίτη συναντήσαμε προ διετίας τον 92χρονο τότε υιόν τού οπλαρχηγού Ιωάννη Παρλιάρη από τον Ταξιάρχη Χαλκιδικής, Γέροντα Βαρθολομαίο, που μας αφηγήθηκε τη δράση του πατέρα του στον Μονοξυλίτη της Ι. Μ. Διονυσίου και τον εκ μέρους του φόνο ενός Βούλγαρου κομιτατζή που ελυμαίνετο τον τόπο.

Τα ίδια μου διηγήθηκε και ο έτερος υιός του οπλαρχηγού, Χρήστος, κάτοικος Πολυγύρου, αισθανόμενος περηφάνια για τον πατέρα του, φυλάσσοντας μάλιστα τα προσωπικά του αντικείμενα ως «κόρην οφθαλμού».

Το Βατοπαιδινό κελί των Αγ. Αναργύρων, στην περιοχή Κολιτσού, έχει ως ευεργέτη του τον Παύλο Μελά, καθώς αυτό περατώθηκε αποκλειστικά με δαπάνες του μέχρι το 1904. Στα εγκαίνια του κελιού μάλιστα κοινωνήσαν 130 μοναχοί εθελοντές, ορκισθέντες να σταθούν στο πλευρό των Μακεδονομάχων. Στο Ιβηρίτικο Κελί της Αποτομής του Τιμίου Προδρόμου εκάρη μοναχός ο Ιερισσιώτης οπλαρχηγός, που προαναφέρθηκε, Καπετάν Γιαγλής και εκεί «εκοιμήθη».

Στο Ιβηρίτικο Κελί της Γενέσεως του Τιμίου Προδρόμου, το οποίο υπήρξε καταφύγιο των Μακεδονομάχων, φιλοξενήθηκε ο Γιαγλής και ο Σερραίος συμπολεμιστής του Δημ. Γκογκολάκης ή Μητρούσης μαζί με άλλους 40 συναγωνιστές, ένθερμους στρατιώτες και αγωνιστές, επί ένα μήνα, το 1904.

Όλα τα Μοναστήρια του Αγίου Όρους προσέφεραν στον Αγώνα ως επί το πλείστον «αθόρυβα». Οι Μονές που επέδειξαν μεγαλύτερο ζήλο και συμμετοχή στον Μακεδονικό Αγώνα ήσαν η Ι. Μ. Ιβήρων, η Γρηγορίου, η Δοχειαρίου και η Εσφιγμένου.

Εκκληση για βοήθεια

Ενδιαφέρον παρουσιάζει η από το 1912 επιστολή των Εσφιγμενιτών, απευθυνόμενη στον τότε Πρωθυπουργό της Ελλάδας Ελευθέριο Βενιζέλο, με την οποία τον

παρακαλούσαν να βοηθήσει οικονομικά το μοναστήρι, γιατί διαφορετικά θα αναγκάζονταν να πουλήσουν μέρος της περιουσίας τους στους Ρώσους.

Στην ίδια επιστολή δεν παρέλειψαν να του υπενθυμίσουν την συμμετοχή τους στην Επανάσταση του Εμμ. Παπά το 1821 αλλά και την εν γένει συνεχή προσφορά τους στους αγώνες του Ελληνισμού. Ακόμη, αναφέρεται ότι οι Ρώσοι τους πρότειναν δελεαστικές προσφορές, για να εξοφλήσουν τα δάνειά των έναντι κτηματικών παραχωρήσεων προς αυτούς, κάτι που άμεσα απέρριψαν.

Ανά Μοναστήρι

Στους Εσφιγμενίτες μοναχούς με έντονη δράση συγκαταλέγονται ο Ιερομόναχος Νικήτας και ο Γεράσιμος, ο γνωστός Σμυρνάκης, συγγραφέας του πολύτιμου βιβλίου με τον τίτλο «Άγιον Όρος».

Μοναχοί Δοχειαρίτες που συμμετείχαν ενεργά στον Αγώνα ήσαν: Οι Γέροντες Διονύσιος, Χρύσανθος, Ησαΐας (κοσμικό Δαγλαρίδης), Ιωακείμ (κυρίως Χαλκιδικιώτες), ο μοναχός Σάββας του μετοχίου των Πυργαδικίων, οι Γέροντες Ιερόθεος, Σάββας, Εφραίμ, Παντελεήμων, Συνέσιος, Παΐσιος, Πορφύριος και Δανιήλ. Στους Βαλκανικούς Αγώνες προσέφεραν ύψιστες υπηρεσίες οι Μοναχοί, Γαβριήλ και Γοργόνιος, περιθάλλοντας πολλούς Προσκόπους του Αγώνα, ενώ σε κώδικες της Μονής βρέθηκαν καταγεγραμμένα μελοποιημένα πολεμικά άσματα.

Από την Ι. Μονή Μεγ. Λαύρας συμμετείχε ο ιατρός Αθαν. Καμπανάος (Αίγινα) και

αρκετοί ανώνυμοι μοναχοί.

Από την Ι. Μ Βατοπαιδίου συμμετείχαν ο ιερομόναχος Βασίλειος (Κων/νος Τούμπελης) από την Ιερισσό, οι μοναχοί Παγωράτιος, Ανανίας, ο ιατρός (μοναχός) Ιλαρίων, οι εκ Σάμου μοναχοί Ιωάσαφ και Μελένος, ο ιεροδιάκονος Κλεόπας, ο μοναχός Δανιήλ και ο δόκιμος Κλειδαράς.

Ακόμη επισημαίνουμε ότι η Μονή, προκειμένου να τονώσει το θρησκευτικό και πατριωτικό συναίσθημα των Ελλήνων, έστειλε στα χωριά της Μακεδονίας, και κυρίως στη Χαλκιδική, το κειμήλιο της Αγίας Ζώνης της Παναγίας.

Από τη Ι. Μονή Διονυσίου συμμετείχαν οι μοναχοί Νήφων και Χρυσόγονος (πρωτοπαλίκαρα του Μακεδονομάχου Γαρέφη), αμφότεροι από τα Φουρνά Αγράφων Ευρυτανίας και ο Χρυσόστομος Διονυσιάτης.

Από την Ι. Μ. Κουτλουμουσίου οι μοναχοί Μελέτιος (καμπανάρης Πρωτάτου), ο Δαμιανός Μυτιληναίος και άλλοι υπό τον Ιωαννίκιο, άπαντες διαμένοντες σε Κελλιά της Μονής.

Από την Ι. Μ. Παντοκράτορος αναφέρονται στη βιβλιογραφία οι Γέροντες Μακάριος, Διονύσιος, Στέφανος, Θεοφάνης και Ονούφριος. Από τα αυστριακά αρχεία προέρχονται μαρτυρίες, του 1907, για τη δράση Μοναχών της Μονής, ότι συνελήφθησαν με πλούσιο πολεμικό υλικό που προοριζόταν για τον ανεφοδιασμό των ελληνικών ανταρτικών ομάδων του Σαντζακίου Σερρών.

Από την Ι. Μ. Ξηροποτάμου η δράση του μοναχού Διονυσίου υπήρξε επίσης πολύτιμη.

Τα Κελλιά της Ι. Μ. Καρακάλλου προσέφεραν επίσης μοναχούς στον Μακεδονικό Αγώνα.

Η Ι. Μ. Φιλοθέου προσέφερε χρηματικά ποσό ικανό για τις ανάγκες του Αγώνα, αλλά και μοναχοί της διακρίθηκαν για την πατριωτική δράση τους όπως ο Θεοδόσιος, ο Βησσαρίων και ο Πέτρος.

Οι μοναχοί της Ι. Μ. Σίμωνος Πέτρας, οι περισσότεροι καταγόμενοι από την Αλάτσατα της Μ. Ασίας, προσέφεραν εθνικά και πνευματικά στον Μακεδονικό Αγώνα, όπως ο Ιερόνυμος, συγγραφέας άνω των 10.000 επιστολών, υμνογράφος και εκδότης ακολουθιών, ο Νεόφυτος, ο Ιωαννίκιος που υπέγραψε την διαμαρτυρία κατά της διεθνοποίησης του Αγ. Όρους το 1913 και ο Νείλος (θείος του διάσημου μουσικού Δημ. Μητρόπουλου).

Μάλιστα, προ της αναχώρησής του για το Άγ. Όρος, χαρακτηριστικά εξάγεται από έγγραφο ότι λειτούργησε στον Ναό του Προφήτου Ελισσαίου με ιεροψάλτες τους φίλους του Αλέξανδρο Παπαδιαμάντη και Αλέξανδρο Μωραϊτίδη. Βοήθησε δε τον Μητροπολίτη Κασσανδρείας Ειρηναίο στη σύνταξη του Γενικού Καταστατικού Χάρτη του Αγ. Όρους (από 246 άρθρα).

Τέλος, και η Ι. Μονή Αγ. Παύλου, με τους Κεφαλληνίτες μοναχούς της, συνέβαλε στη διατήρηση της εθνικής ταυτότητος του Αγ. Όρους με θρησκευτική αφοσίωση

και διάθερμο πατριωτικό ζήλο σ' αυτές τις κρίσιμες περιστάσεις, μη υποκύπτοντες σε πιέσεις και απειλές αλλογενών.

Από τα αρχεία της Ι. Μ. Ξηροποτάμου προκύπτει ότι Ρώσοι κελιώτες παρείχαν βοήθεια στους Βουλγάρους υπέρ της προώθησης των επιδιώξεων του πανσλαβισμού, για να συνδράμουν την κάθοδο των Ρώσων στο Αιγαίο.

Μάλιστα, από τη απογραφή του 1910 προκύπτει ότι στο Άγιον Όρος υπήρχαν 4800 Ρώσοι, 3900 Έλληνες, 500 Βούλγαροι, 500 Ρουμάνοι, 150 Σέρβοι και 50 Ίβηρες μοναχοί, γενικότερα δε κυριαρχούσαν οι Ρώσοι, καθώς διέθεταν μεγάλη οικονομική ευχέρεια.

Δεν ήταν μάλιστα λίγες οι φορές που ο Οικουμενικός Πατριάρχης Ιωακείμ Γ' επέκρινε τη στάση των Ρώσων και την εν γένει συμπεριφορά των. Σχετική είναι και η διαμαρτυρία του Οικουμενικού Πατριάρχη, Κωνσταντίνου Ε', στον Τσάρο Νικόλαο Β', το 1901, για την πολιτική της Ρωσίας.

Η Ι. Μονή Ιβήρων προσέφερε αξιόλογους μοναχούς Μακεδονομάχους με κυριότερο τον Γέροντα Ιωακείμ (που ήτο υπό την φροντίδα του Πατριάρχη Ιωακείμ Γ'), ο οποίος μαζί με τον Αρχιμανδρίτη Χρυσόστομο Λαυριώτη συντόνιζε τις δράσεις του Αγώνα στο Άγιον Όρος.

Για τον Γέροντα Ιωακείμ μάλιστα λέγεται ότι υπήρξε ισχυρή προσωπικότητα, ο ίδιος εξετέλεσε ακόμη καθήκοντα Αρχιγραμματέα της Ιεράς Κοινότητος, ηγούμενος της Ι. Μ. Βλατάδων στη Θεσσαλονίκη και με δική του πρόταση χαράχθηκε το «Μούσαις Χάρισι Θύε» πάνω από την κεντρική Πύλη του ΑΠΘ. Άλλοι μοναχοί που αναφέρεται η δράση τους είναι ο Γέρων Γαβριήλ από τον Βάβδο Χαλκιδικής και ο μοναχός Χαρίτων από τον Χορτιάτη Θεσσαλονίκης.

Άφησα για το τέλος δύο Μετόχια της Ι. Μονής Γρηγορίου, τα οποία ανέπτυξαν υποδειγματική δράση στον Μακεδονικό Αγώνα. Το ένα βρίσκεται στον Κολινδρό Πιερίας, στη θέση «Βούλτιστα», και το άλλο στην Σιθωνία Χαλκιδικής, στη θέση «Παρθενών», όπου περιλαμβάνεται και ο λιμνή «Μπαλαμπάνη». Αποτέλεσαν καταφύγια, νοσοκομεία και κέντρα συνεννοήσεως με το Γενικό Προξενείο Θεσσαλονίκης.

Όπως μας πληροφορεί ο Α. Δ. Ψαθάς «...Στη Βούλτιστα οι Έλληνες οπλαρχηγοί διοργάνωσαν κέντρο εκπαίδευσης των νέων της περιοχής. Αναφέρεται μάλιστα ότι ο οπλαρχηγός Μανούσος διοργάνωσε παρέλαση προς τιμήν του Ηγούμενου της Μονής Ιακώβου (Γιαννούλη) και του προκρίτου από τη Θεσσαλονίκη Κ. Αντωνιάδη, οι οποίοι επισκέφθηκαν το μετόχι.

Το μετόχι «Παρθενών» έγινε κέντρο ανεφοδιασμού των ελληνικών αντάρτικων ομάδων της Χαλκιδικής και της Ανατολικής Μακεδονίας. Εκεί φιλοξενήθηκαν ή βρήκαν καταφύγιο οι οπλαρχηγοί Δ. Κοσμόπουλος, Β. Παπακώστας, Γ. Γαλανόπουλος, Π. Παπατζανετέας, Α. Κόης κ.ά.».

Οι εξαιρέσεις

Όπως προελέχθη, εξαίρεση αποτέλεσαν οι Μονές Ζωγράφου, Χιλανδαρίου και Αγ. Παντελεήμονος (Ρωσικόν). Ωστόσο, παρά τις, κατά γενική παραδοχή, κοινές ιδεολογικές θέσεις των σλαβικών λαών, αξιοπερίεργη ήταν η στάση που κρατούσαν οι Ηγούμενοι της Ι. Μ. Ζωγράφου, οι οποίοι, μολονότι στις συνάξεις της Ιεράς Κοινότητας ακολουθούσαν κοινή γραμμή με την ηγεσία της Ρωσικής Μονής Αγ. Παντελεήμονος, απαγόρευαν την εγκαταβίωση Ρώσων Μοναχών στη Μονή τους.

Ο Σμυρνάκης στο έργο του Το Άγιον Όρος αναφέρει ότι όταν ο στρατηγός Ιγνάτιεφ επισκέφθηκε την Ι. Μ. Ζωγράφου (1874) και ρώτησε τους μοναχούς «εάν υπάρχει στη Μονή Έλλην μοναχός», αφού έλαβε αρνητική απάντηση, ανεφώνησε Δόξα σοι ο Θεός επιτέλους που δεν υπάρχει κανείς Έλλην ενταύθα!

Το έτος 1908, περίπου 300 εξαρχικοί μετέβησαν στο Άγιον Όρος και, αφού εφοδιάστηκαν με όπλα και τρόφιμα από τους Βουλγάρους μοναχούς, σχημάτισαν ένοπλες ομάδες. Η έκβαση όμως του Μακεδονικού Αγώνα είχε ήδη κριθεί στη Μακεδονία, στη Θεσσαλονίκη και στη Χαλκιδική.

Ωστόσο, στην Ι. Μ. Ζωγράφου υπήρχε βουλγαρικός στρατός και η μονή τελούσε υπό κατοχή. Άμεσα τότε οι ελληνικές Δυνάμεις στη Χαλκιδική ανασυντάχθηκαν. Στις 2 Μαΐου 1908 το Μακεδονικό Κομιτάτο της Αθήνας στέλνει στην περιοχή τον Αριστόβουλο Κώη (Καπετάν Βάλτσα), προκειμένου να αναδιοργανώσει τα Σώματα που δρούσαν στην περιοχή (των Γαλανόπουλου, Πατίκα, Παπακώστα, Παπατζανετέα και Μινόπουλου).

Ένα Σώμα από ιερολοχίτες μοναχούς, στο οποίο συμμετείχαν Πότουρες, Σεϊμένιδες, Σερδάρηδες αλλά και πολλοί Μακεδονομάχοι, σχηματίστηκε στο Άγιο Όρος. Με μπροστάρη τον Καπετάν Γιαγλή, το Σώμα κατέφθασε στη Μονή Ζωγράφου. Μόλις έγινε αντιληπτό από τους Βούλγαρους αξιωματικούς, οι Βούλγαροι παραδόθηκαν άνευ όρων.

Θα' ταν ακόμη παράλειψη αν δεν αναφέραμε ότι υπήρξαν και μοναχοί που φυλακίσθηκαν στο Επταπύργιο Θεσσαλονίκης όπως λχ. Γρηγοριάτες μοναχοί, ο Γέρων Ανανίας και ο Γέρων Στέφανος, και ο προαναφερθείς Καπετάν Γιαγλής. Αξιοσημείωτη είναι επίσης η πληροφορία του Κώη για την προσφορά του Αγίου Όρους και της Χαλκιδικής στον Αγώνα:

«Δηλούμεν ότι μεγάλας υπηρεσίας προσέφεραν οι μοναχοί του Αγίου Όρους δια μέσου των οποίων και εκ της νήσου Σκοπέλου εφοδιάζοντο τόσο τα σώματα όσον και τα διάφορα χωρία οπλισμού και πολεμοφοδίων. Επίσης ο λαός της Χαλκιδικής επέδειξε απaráμιλλον πατριωτισμόν και αφοσίωσιν προς τον αρχηγόν Βάλτσαν και εκτέλεσιν πάσης εντολής».

Το κίνημα των Νεοτούρκων

Τον Ιούνιο 1908 εκδηλώνεται το κίνημα των Νεοτούρκων. Ο Σουλτάνος Αβδούλ Χαμίτ καθαιρείται, και όλοι ενστερνίζονται τις υποσχέσεις που διακήρυξαν οι

Νεότουρκοι περί ισότητας και ισοπολιτείας των υπόδουλων εθνοτήτων της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας. Ο κόσμος πανηγύριζε, και οι Τούρκοι ήσαν φιλικόι προς τους Έλληνες.

Οι Έλληνες που βρίσκονταν σε ηλικία στράτευσης απέφευγαν να υπηρετήσουν στον τουρκικό στρατό, και οι Τούρκοι, προκειμένου να τους εκφοβίσουν, προέβαιναν σε λεηλασίες των περιουσιών τους.

Στο Άγιο Όρος συγκεντρώθηκαν πολλοί ανυπότακτοι που ζούσαν από ληστρικές επιδρομές. Ο Πατριάρχης Ιωακείμ Γ΄, ο οποίος ήταν ιδιαίτερα σοφός και διορατικός, επεσήμανε ότι δεν χρειαζέτο απεριόριστη εμπιστοσύνη στους Νεότουρκους. Τα τέσσερα βαλκανικά Κράτη Ελλάδα, Βουλγαρία, Σερβία και Μαυροβούνιο, κήρυξαν τον πόλεμο ενάντια στην Τουρκία.

Με πρωτοβουλία του λοχαγού Κων. Μαζαράκη δημιουργήθηκαν τα Σώματα των Προσκόπων, τα οποία δρούσαν στη Μακεδονία ως προπομποί του Στρατού, κινούμενα ανεξάρτητα απ' αυτόν και συλλέγοντας πληροφορίες. Αρχηγοί των Σωμάτων ορίστηκαν έμπειροι οπλαρχηγοί του Μακεδονικού Αγώνα. Αυτοί ήσαν στη Χαλκιδική οι Γαλανόπουλος, Μινόπουλος και Παπακώστας, ενώ στη Νιγρίτα ο Καπετάν Γιαγλής.

Ο Μητροπολίτης Ειρηναίος, καθώς μετέβαινε στη Θεσσαλονίκη προς αναζήτηση βοήθειας, συνάντησε τουρκικό στρατό να κατευθύνεται προς το Άγιον Όρος και αμέσως επικοινωνήσε με τον αρχιστράτηγο διάδοχο Κωνσταντίνο, προκειμένου να του επισημάνει τους κινδύνους που διέτρεχε η Αγιώνυμη Πολιτεία.

Απόβαση του Ναυτικού

Την 1η Νοεμβρίου λαμβάνεται επείγουσα διαταγή από το Υπουργείο Ναυτικών να καταληφθεί επειγόντως η Χερσόνησος του Άθω, ένεκα απολύτου εθνικής ανάγκης. Το Επιτελείο του Στόλου αντιλαμβάνεται ότι διεξάγεται αγώνας δρόμου μεταξύ των Χριστιανών συμμάχων για την κατάληψη της κιβωτού της Ορθοδοξίας.

Εκ των υστέρων, επιβεβαιώθηκε πράγματι, ότι τμήμα του Βουλγαρικού Στρατού κατευθυνόταν εσπευσμένα προς το Άγιον Όρος. Ο Αρχηγός Στόλου στέλνει το πρωί της 2ας Νοεμβρίου το «ΘΥΕΛΛΑ», και ναυτικό άγημα υπό τον σημαιοφόρο Παπαγεωργίου καταλαμβάνει τη Δάφνη και τις Καρυές. Υπό τις επευφημίες των μοναχών και τον εθνικό σημαιοστολισμό των κτιρίων με τις γαλανόλευκες ο Παπαγεωργίου ζήτησε την παράδοση των Τούρκων οπλιτών και του Καϊμακάμη.

Επακολούθησαν ενθουσιώδεις εκδηλώσεις μοναχών και λαϊκών του Αγίου Όρους. Στη δυτική πλευρά της Χερσονήσου είχαν καταπλεύσει εν τω μεταξύ τα «ΑΒΕΡΩΦ», «ΠΑΝΘΗΡ» και «ΙΕΡΑΞ». Οι Τούρκοι χωροφύλακες και υπάλληλοι, 25 τον αριθμό, κατέφυγαν κατ' αρχάς στο ρωσικό μοναστήρι και εν συνεχεία παραδόθηκαν από τους μοναχούς στο «ΑΒΕΡΩΦ».

Από εκεί, τα τέσσερα πλοία πλέουν προς βορρά και το μεσημέρι αγκυροβολούν στον όρμο Πρόβλακα, απ' όπου με ναυτικό λόχο καταλαμβάνουν τον Ισθμό που

ενώνει τη χερσόνησο με την απέναντι ξηρά.

Ο Μελέτιος Μεταξάκης περιγράφει γλαφυρά τις πρώτες στιγμές της Απελευθέρωσης: «Είναι λοιπόν ευεξήγητος η εντελώς ιδιαίτερα συγκίνησης ήτις εγεννήθη εις την ψυχήν παντός Έλληνος επί τω ακούσματι τω χαροποιώ ότι η θριαμβεύουσα ελληνική σημαία αφ' ου υψώθη επί του τάφου του αγίου Δημητρίου εν Θεσσαλονίκη, ανεπετάσθη υπερήφανος και επί της κορυφής του «Κρυσταλλωμένου Άθωνος».

Αλλ' η χαρά επί τη άπελευθερώσει του Αγ. Όρους η πλήρης και τελεία εξεδηλώθη εν αυτώ τω Αγίω Όρει..... Τό χαρμόσυνον άγγελμα μετεδόθη ως αστραπή απ' άκρου εις άκρον της μοναχικής Πολιτείας, και εξήγειρε τοιούτον ενθουσιασμόν, ώστε οι μοναχοί πάντες, ανεξαρτήτως γλώσσης και φυλής στιγμιαίως ευρέθησαν εις τους ναούς, ασπαζόμενοι αλλήλους και ψάλλοντες τα άσματα της Αναστάσεως. Οι κώδωνες υπερχιλίων ναών επλήρουν τον άέρα δια των αρμονικών των ήχων και οι τουφεκισμοί αφύπνιζον τας ήχους τών δειράδων, διαλαλούντες την θριαμβευτικήν ανάστασιν του Γένους». Η τύχη της Αγιώνυμης Πολιτείας του Αθω μετά την Απελευθέρωση κρίθηκε οριστικά.

Επιγραμματικές διαπιστώσεις

Επιτρέψτε μου να συνοψίσω τη σύντομη αναφορά μου στους αφανείς Αγιορείτες του Μακεδονικού Αγώνα με κάποιες επιγραμματικές διαπιστώσεις. Οι Μοναχοί του Αγίου Όρους προσέγγιζαν τα γεγονότα της εξεταζόμενης περιόδου (δεύτερο μισό 19ου -αρχές 20ού αιώνα) με ξεχωριστή ευαισθησία και πατριωτισμό, γεγονότα εν πολλοίς άγνωστα στις επιμέρους πτυχές τους παρά το ειδικό βάρος που διαθέτουν. Τα πλούσια σε ύλη και περιεχόμενο Αρχεία, που φυλάσσονται στους ογκώδεις φακέλους των Ιερών Μονών και των εξαρτημάτων τους, ευρίσκονται υπό πρώιμο στάδιο έρευνας, εξαιτίας ενδεχομένως του γεγονότος ότι τα επισυμβαίνοντα τούτη την εποχή γεγονότα είναι ακόμη νωπά.

Πράγμα που γίνεται φανερό, εάν κανείς αναλογισθεί ότι, πριν από μερικά χρόνια, ζούσαν ακόμη οι τελευταίοι Μακεδονομάχοι, λαϊκοί ή ρασο-φόροι, που προσέφεραν πολύτιμες υπηρεσίες στην Πατρίδα. Όχι ήσσοнос σημασίας είναι και το γεγονός ότι για τα Μοναστήρια, Κελλιά και Σκήτες που δεν είναι ελληνικά και βρίσκονται εντός του Αγίου Όρους, επιδιώκεται το καθεστώς ισοτιμίας ανάμεσα σ' αυτά και τα ελληνικά, άνευ διακρίσεως.

Δεν είναι όμως ακόμη δυνατό να λησμονηθούν θρησκευτικές, ιστορικές, πολιτικές και πολιτιστικές καταστάσεις που συνδέονταν με τον Πανσλαβισμό και τη βουλγαρική Εξαρχία και που αποσκοπούσαν στη κυριαρχία των Ρώσων και των Βουλγάρων στο Μακεδονικό χώρο, στο Άγιο Όρος και την ευρύτερη περιοχή του.

Επεκτατική πολιτική

Η πολυπληθής παρουσία Ρώσων μοναχών και τα ασύμμετρα οικοδομήματα που

έκτισαν δαπανώντας υπέρογκα ποσά, σε διαστάσεις διαφορετικές των αγιορειτικών, φανερώνει μέχρι σήμερα την αντίθεση της ρωσικής αρχιτεκτονικής τεχνοτροπίας στο χώρο του Αγίου Όρους, θυμίζοντας τη ρωσική επεκτατική πολιτική στην περιοχή.

Ομοίως, η ακμάζουσα άνθηση και σε άλλους τομείς της Τέχνης, όπως την αγιογραφία -με τη δημιουργία αξιολόγων αγιογραφικών οίκων-, τη μεταλλοτεχνία, τη ξυλογλυπτική, τη μαρμαροτεχνία, τη χαλκογραφία, τη χαρακτηριστική και τη φωτογραφία, δίνει και τώρα ακόμη την αίσθηση μιας μοναστικής Πολιτείας με νεωτερίζοντα στοιχεία τέχνης, επηρεαζόμενα από τις τότε σύγχρονες τάσεις, να εισβάλλουν, τρόπον τινά, αυθαίρετα σ' αυτήν. Η δράση των Ρώσων, μέσα από την εν γένει συμπεριφορά τους, συνεχίσθηκε μέχρι την Απελευθέρωση του 1912-13.

Τα ρωσικά σχέδια

Η Απελευθέρωση του Αγίου Όρους από το ένδοξο ελληνικό πολεμικό Ναυτικό το 1912 αποτέλεσε αφετηρία μιας νέας εποχής, που φέρει έντονα τα χαρακτηριστικά του ελληνικού στοιχείου. Ωστόσο, ανέκυψαν στο προσκήνιο προβλήματα που καλλιεργούνταν κατά την οθωμανική περίοδο.

Η Ρωσία, στα πλαίσια των επί δεκαετίες πανσλαβιστικών επιδιώξεών της, ζήτησε, αμέσως μετά τη λήξη του Α΄ Βαλκανικού Πολέμου, τον έλεγχο του Αγίου Όρους, τόσο στο θεσμικό όσο και στον πολιτικό τομέα, μέσω της αλλαγής του θεσμικού συστήματός του με κριτήρια πληθυσμιακά. Επίσης ζήτησε και την ανακήρυξη του Αγίου Όρους σε πολιτεία αυτόνομη, ανεξάρτητη και ουδέτερη.

Ωστόσο, πλείστα ήσαν τα γεγονότα που ανέτρεψαν τα σχέδιά τους και περιόρισαν τη δυναμική των Ρώσων στο Άγιον Όρος, όπως οι συνθήκες Βουκουρεστίου και Αθηνών, το πρόβλημα των Ονοματολατρών και η πτώση του Τσαρικού καθεστώτος. Η αποφασιστικότητα και η πείσμων θέληση των Αγιορειτών Πατέρων, υποβοηθούμενη από τις προαναφερόμενες ιστορικές εξελίξεις, οδήγησαν στην ένωση του Αγίου Όρους με τη μητέρα Ελλάδα.

Και πάλι όμως, από την απελευθέρωσή του μέχρι το 1923, διάφορα επιμέρους γεγονότα (Ρώσοι κελλιώτες, ληστοσυμμορίες κλπ), με σημαντικότερο τη σύνταξη θεμελιώδους Χάρτου από τους Αγιορείτες κατά τις αποφάσεις του Λονδίνου, δημιούργησαν κάποιες τριβές και εμπόδια, τα οποία όμως ήρθαν με τις Συνθήκες των Σεβρών και Λωζάνης.

Μέσα από την Αθωνιάδα

Όσον αφορά τους Αγώνες των Αγιορειτών, θα πρέπει να αναφερθούν ως μια εικόνα της καθημερινότητάς τους, οι ατέλειωτες παρακλήσεις τους μπροστά στο Άξιον Εστί για την Απελευθέρωση του Αγίου Όρους, οι οποίες μάλιστα διεξάγονταν παρουσία ακόμη και των Τούρκων.

Παράλληλα με τον πνευματικό βίο στον Άθωνα, που παρέμεινε ανθηρός, ακμαίος

και προσαρμοσμένος στην πολιτιστική παράδοση, οι Αθωνικές Προσωπικότητες έδωσαν το δικό τους εκπαιδευτικό στίγμα μέσω της Αθωνιάδος Σχολής.

Πέρα όμως από την πνευματική παρουσία των Αγιορειτών στη Μοναστική Πολιτεία του Άθω, κατά την εποχή αυτή αναδείχθηκαν και μοναχοί-στρατιώτες που πήραν στα χέρια όπλα και αψηφώντας τους κινδύνους, μετέφεραν πολεμοφόδια και έμψυχο υλικό από τα παράλια του Αγίου Όρους στο εσωτερικό της Μακεδονίας. Συγχρόνως σε περιοδείες τους εμπύχωναν το ηθικό των Μακεδόνων.

Αποτέλεσμα όλων αυτών των δράσεων ήταν να συλληφθούν πολλοί μοναχοί, να εγκλισθούν -ως προαναφέρθηκε- στις φυλακές της Θεσσαλονίκης, να τραυματισθούν ή να φονευθούν, συνεχίζοντας την παράδοση της ενεργού προσφοράς της Εκκλησίας στους Αγώνες του Έθνους. Και είναι πολλοί και συγκεκριμένα ονόματα μοναχών που βρίσκονται στα Αρχεία του Αγίου Όρους.

Ανάμεσα στα διακονήματα των Μοναχών ήσαν και η αντιπροσώπευση των Μονών στις Καρυές, στη Θεσσαλονίκη και στην Κωνσταντινούπολη. Οι Αντιπρόσωποι και οι Επίτροποι των Μονών είχαν ως κύριο έργο τη συχνή ενημέρωση των Ιερών Μονών, -μέσω γραμμάτων, εφημερίδων και άλλου έντυπου υλικού που απέστειλαν με τα μέσα μεταφοράς (ατμόπλοια κλπ)-, για τα τεκταινόμενα στις Καρυές και στις εν λόγω πόλεις.

Καθοριστική υπήρξε και η συμβολή που προσέφεραν στο Άγιο Όρος το Οικουμενικό Πατριαρχείο, ο κλήρος, οι διπλωμάτες και πρόξενοι που παρακολουθούσαν εκ του σύνεγγυς τα γεγονότα.

Υψηλά πρόσωπα, περιηγητές και άνθρωποι κάθε κοινωνικού στρώματος που επισκέφθηκαν το Άγιο Όρος συνέβαλαν ποικιλοτρόπως με τα άρθρα που δημοσίευαν στον ελληνικό και ξένο Τύπο της εποχής, στη μεταφορά των μηνυμάτων του Αγώνα που ανέλαβαν μοναχοί και λαϊκοί να φέρουν εις πέρας, για να αποκτήσουν την ελευθερία τους. Αξίζει λοιπόν η προσπάθεια για την έρευνα και αξιοποίηση του περιεχομένου των πλουσιοτάτων Αρχείων

Ποιος είναι ο Βασίλειος Πάππας

Ο Βασίλειος Ν. Πάππας γεννήθηκε το 1951 και κατάγεται από την Ιερισσό της Χαλκιδικής. Υπηρέτησε ως έφεδρος Ανθυποσμηναγός Δικαστικού.

Είναι Πτυχιούχος του Νομικού Τμήματος της Σχολής ΝΟΕ του ΑΠΘ, πτυχιούχος του Τμήματος Δημοσίου Δικαίου και Πολιτικών Επιστημών της Νομικής Σχολής του ΑΠΘ. Είναι κάτοχος μεταπτυχιακού Διπλώματος στις Πολιτικές Επιστήμες του ΑΠΘ.

Κάτοχος διδακτορικού Διπλώματος του Πανεπιστημίου Μακεδονίας (Τμήμα Βαλκανικών, Σλαβικών και Ανατολικών Σπουδών). Δικηγορεύει στη Θεσσαλονίκη (παρ' Αρείω Πάγω) από το 1975.

Για πολλά χρόνια υπήρξε Πρόεδρος της Ιστορικής και Λαογραφικής Εταιρείας Χαλκιδικής, Γενικός Γραμματέας της Εταιρείας Μακεδονικών Σπουδών και επί

σειρά ετών μέλος του Δ.Σ. της.

Εξελέγη Βουλευτής Χαλκιδικής το 1996, 2000, 2004 και 2007. Διετέλεσε επί σειρά ετών Γραμματέας Αποδήμου Ελληνισμού και Αντιπρόεδρος της Ειδικής Μόνιμης Διακομματικής Επιτροπής της Ελληνικής Βουλής για τον Απόδημο Ελληνισμό.

Οργάνωσε πανελλήνια και διεθνή συνέδρια με θέματα την ιστορία, λαογραφία, Τέχνη και παράδοση της Χαλκιδικής και του Αγίου Όρους, την Αριστοτελική Σκέψη και το προσφυγικό στοιχείο.

Εκπροσώπησε την Ελληνική Βουλή σε διεθνείς Συναντήσεις και προέβαλε τη Χαλκιδική στις 5 ηπείρους, πραγματοποιώντας διαλέξεις, εκθέσεις και δίνοντας συνεντεύξεις. Ήταν προσκεκλημένος Ορθοδόξων Αρχιεπισκοπών, Πανεπιστημίων και διεθνών Οργανισμών και κυρίως εθνικοτοπικών Οργανώσεων της Διασποράς.

Εχει συγγράψει επιστημονικές νομικές μελέτες, και δημοσίευσε σειρά θεμάτων εθνικού, ιστορικού, κοινωνικού, πολιτικού και πολιτιστικού ενδιαφέροντος. Τιμήθηκε με πολλές διακρίσεις στην Ελλάδα και το εξωτερικό.

Εφημερίδα Εθνικός Κήρυξ - 9 Οκτώβριος, 2016

Πηγές: ekirikas.com, agioritikesmnimes.blogspot.gr